

Nr 420.

Av herrar förste vice talmannen **Magnusson** och **Sundström** i Skövde, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 114, angående anslag till trädgårdsundervisningen.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 114 hemställes under rubriken Trädgårdsundervisningen: Bidrag till byggnadsarbeten vid fruktodlingsskola om ett reservationsanslag av 150 000 kronor. Departementschefen förklarar sig f. n. icke »beredd att föreslå tills vidare mer än en fruktodlingsskola med plats för 15 till 20 elever årligen» och säger vidare, att »erfarenheterna härav torde först böra avvaktas innan denna undervisningsform utvidgas». Departementschefen lämnar frågan om skolans förläggning öppen, även om ett visst företräde för Kurrebo i Urshults socken skymtar. Detta sistnämnda kunna vi för vår del biträda under förutsättning att Väst- och Mellansverige samtidigt tillgodoses. Vi godtaga nämligen skälen för en förläggning till Urshult dels på grund av det intresse för saken, som Kronobergs läns hushållningssällskap visat, dels emedan Urshult utgör en för fruktodling gynnsam trakt samt vidare i anledning av det intresse för fruktodling som ortens befolkning ådagalagt. Vi hävda emellertid därjämte, att en enda fruktodlingsskola förlagd till den del av landet, vars klimat närmast överensstämmer med den klimatiskt mest gynnade zonen, icke är tillräcklig med hänsyn vare sig till vårt lands stora klimatiska skiljaktigheter eller till fruktodlingens omfattning i övriga delar av vårt land och till behovet av undervisning. Vi hänvisa härutinnan till det yttrande, som av Skaraborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, efter hörande av sällskapets trädgårdskommitté, avgivits över en den 30 november 1945 avgiven promemoria angående den lägre trädgårdsundervisningen.

Förvaltningsutskottet anför härvid bl. a. följande:

»I fråga om *fruktodlingsskolor* föreslår 1945 års utredning i likhet med lantbruksstyrelsen, att till en början en sådan inrättas och förlägges till Kurrebo i Kronobergs län såsom varande den ur avgörande synpunkter bästa förläggningsplatsen. Utredningen förklarar sig därjämte anse — också i likhet med lantbruksstyrelsen — 'att inrättandet av ytterligare åtminstone en fruktodlingsskola bör tagas i övervägande, därest erfarenheterna av den nya skoltypen skulle visa sig goda'.

Såsom tidigare i detta yttrande sagts, vill utskottet icke motsätta sig en förläggning av den första fruktodlingsskolan till Kurrebo dels emedan platsen får anses lämplig dels och framför allt med hänsyn till det starka intresse för saken, som visats av vederbörande hushållningssällskap, och de förberedelser, som av detta redan vidtagits för skolans förläggning till Kurrebo.

Med avseende på förläggningen av en eventuell andra fruktodlingsskola måste utskottet däremot anmäla en från 1945 års utredning något avvikande mening. Utredningen har vid sina överväganden i denna förläggningsfråga funnit sig kunna instämma i lantbruksstyrelsens uttalande, att Rånna egendom i Skaraborgs län synes väl lämpad för en fruktodlingsskola, men till skillnad från lantbruksstyrelsen ej funnit Rånnas lämplighet så framträdande, att utredningen ansett sig kunna klart förordad denna förläggningsplats, utan stannar vid att efter yppande av viss tveksamhet beträffande Rånna uttala, att utredningen icke ansett sig böra intaga någon bestämd ståndpunkt i frågan om förläggningen av en andra fruktodlingsskola men att såväl Rånna som en inom Kristianstads län belägen egendom — Backagården — torde få anses som lämpliga förläggningsplatser.

Det synes utskottet, som om man vid en fullt saklig prövning av förläggningsfrågan ur alla viktigare synpunkter måste finna, att lantbruksstyrelsens uppfattning om Rånna såsom den avgjort lämpligaste förläggningsplatsen är riktig. Till stöd härför må framhållas följande:

1. Rånna egendom, som sedan år 1936 äges av hushållningssällskapet, omfattar en areal av ca 40 ha åker jämte ytterligare 20 ha, som sällskapet sedan den 14 mars 1945 arrenderar på 20 år från en intilliggande kronogård. Större delen av dessa 60 ha åkerjord är synnerligen lämplig för fruktodling och kan disponeras härför.

2. Vid Rånna finnas sedan gammalt omfattande och ekonomiskt lönande fruktodlingar, och sedan den 1 januari 1938 är enligt därom mellan staten och hushållningssällskapet träffat avtal en statlig trädgårdsförsöksstation förlagd dit.

3. Rånna är beläget i en trakt med mycket gynnsamma betingelser för ekonomisk fruktodling och alldeles särskilt för lönande odling av sötkörs. Det har vidare mycket goda avsättningsförhållanden till och via det närbelägna Skövde. På Billingen och i trakterna däromkring, bl. a. i Valle härad, liksom flerstädes inom länet i övrigt, finnes ett betydande antal småbruk, om vilka torde kunna sägas detsamma som i utredningen anföras rörande småbruken i Kronobergs och Kristianstads län, nämligen att fruktodling skulle lämpa sig synnerligen väl som komplement till jordbruksdriften. En fruktodlingsskola på Rånna kan därför förväntas få en mycket stor betydelse såsom ett led i rationaliseringssträvandena inom jordbruket, ej blott vad gäller Skaraborgs län utan, såsom nedan skall närmare påvisas, inom stora områden därutöver.

4. Ur geografisk synpunkt kan det ej anses tillfredsställande att förlägga en eventuell andra fruktodlingsskola till Kristianstads län, om den första förlägges till Kurrebo i grannlänet. Kurreboskolan måste till en början få anses tillräcklig för sydliga Sverige, synnerligast som en privat fruktodlingsskola redan finnes vid Helmershus i Kristianstads län, och en andra skola bör förläggas till en plats, som kan anses representativ och välbelägen för västra och delvis mellersta Sverige. Även i det avseendet får Rånna anses lämpligt, då en skola där komme att ligga centralt till för att betjäna Skaraborgs, Älvsborgs, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Örebro och Östergötlands län.

Närslutna statistiska tablå (bil. 1) över antalet fruktträd m. m. inom de områden, som den ena och den andra av de båda ifrågavarande skolorna närmast skulle kunna anse som sitt, utvisar bl. a., att det inom Kurreboskolans område finns ca 3 915 000 träd och inom området för en skola vid Rånna ca

3 157 000. Tablån utvisar vidare, att Skaraborgs län med sina drygt 695 000 fruktträd är det fjärde i ordningen i landet i fråga om dylika träd och har det största antalet körsbärsträd.

5. Det föreligger utan tvivel mycket stora förutsättningar för rationell fruktodling inom de 6 ovan uppräknade västsvenska och mellansvenska länen. Särskilt må därutinnan, förutom Skaraborgs län, framhållas det utpräglade småbruksområdet Göteborgs och Bohus län med sitt för fruktodling synnerligen gynnsamma klimat. Dessa förutsättningar kunna och böra utnyttjas i vida högre grad än hittills. Därtill skulle en fruktodlingsskola, förlagd till Rånna, mycket verksamt kunna bidra.

6. Utredningen uttalar själv, att vid bedömandet av förlägningsfrågan stor vikt bör fästas även vid behovet i olika landsdelar av undervisning på fruktodlingens område och att 'det avgörande därvidlag icke enbart bör vara, var huvudparten av de ekonomiska fruktodlingarna äro belägna eller var de största produktionsmöjligheterna finnas vid drift i stor skala'. Utredningen betecknar det också som mindre lyckligt, att det i hela västra Sverige icke finnes någon trädgårdsskola.

Utskottet vill starkt understryka dessa uttalanden och tillägga, att utredningen, för att kunna sägas ha dragit den riktiga slutsatsen av dessa sina uttalanden, borde föreslagit inrättande av en fruktodlingsskola även vid Rånna till avhjälpande i någon mån av den vitsordade bristen på trädgårdsundervisningsanstalt i Västsverige.

7. Enligt den föreslagna stadgan för trädgårdsundervisningsanstalter bör vid fruktodlingsskola även bedrivas sådan försöksverksamhet med fruktträd, bär- och köksväxter, som kan anses vara lärorik för eleverna.

Detta sker redan vid Rånna, men torde ej utan betydande extra anläggnings- och årskostnader kunna anordnas vid Backagården.

8. Ett synnerligen stort men av utredningen icke tillräckligt beaktat företräde framför Backagården äger Rånna i sina redan befintliga, omfattande fruktodlingar av olika ålder och sortiment, vilka erbjuda ett lika utmärkt som oundgängligt undervisnings- och demonstrationsmaterial för en fruktodlingsskola. Rånna är ej heller i saknad av prydnadsväxter av skilda slag. Där bedrivs också ganska omfattande bär- och köksväxtodlingar. Gården är överhuvud taget en gammal trädgårdsegendom av rang, vilket uppenbarligen icke kan sägas om Backagården, där, enligt vad utredningen uppger, någon fruktodling hittills icke bedrivits, varför det enligt utskottets bedömning skulle dröja minst ett 10-tal år, innan en dit förlagd skola finge erforderligt eget demonstrationsmaterial.

9. Det befintliga byggnadsbeståndet vid Rånna är betydande och delvis helt nytt, och Rånna egendom erbjuder även därutinnan avgjorda fördelar framför Backagården, där, såvitt av utredningen framgår, praktiskt taget fullständig nybyggnad måste ske för en beräknad kostnad av sammanlagt ca 343 000 kr. Vid Rånna skulle däremot en fruktodlingsskolas behov av byggnader kunna tillgodoses för en preliminärt beräknad kostnad av 175 000 kronor.

Vad i ovanstående 9 punkter anförts synes berättiga utskottet att i första hand hemställa om omedelbart inrättande av en statsunderstödd andra fruktodlingsskola, förlagd till Rånna. Skulle denna hemställan av statsfinansiella skäl icke vinna beaktande, får utskottet i andra hand yrka, att statsmakterna vid sitt ställningstagande till frågan om omorganisation av den lägre träd-

gårdsundervisningen måtte göra det uttalandet, att en andra fruktodlings-skola så snart ske kan skall inrättas vid nyssnämnda egendom i Skaraborgs län.»

De skäl, som här anförts för såväl behovet av en andra fruktodlingsskola som dess förläggande till Rånna måste anses vara synnerligen vägande. Vi ha av denna anledning och med understrykande av fruktodlingens betydelse och dess möjlighet till framtida utveckling ej minst inom det mindre jordbruket och hos talrika lägenhetsägare ansett motiverat att redan nu hemställa om mera omfattande möjligheter till undervisning i fruktodling än som bleve fallet vid enbart bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Vi erinra särskilt därom, att vid Rånna, såsom av förvaltningsutskottets yttrande framgår, redan finnes en mycket *betydande och välskött fruktträdgård*, att där bedrivna *statens försöksverksamhet* bör kunna bli av avsevärd betydelse för undervisningen såväl genom direkt åskådningmaterial som genom tillgången på lärarkrafter, *som ock om redan befintliga mycket avsevärda och goda byggnadsbestånd*, vilket allt kommer en eventuell läroanstalt till avsevärd nytta och mycket väsentligt reducerar kostnaderna såväl för anläggning som för drift. Beträffande kostnaderna, som ställa sig avsevärt lägre än för andra alternativ, anhålla vi att till utskottet få överlämna vissa härutinnan gjorda beräkningar.

Under åberopande av det anförda vilja vi därför hemställa,

att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 114 besluta att under rubriken Trädgårdsundervisningen: Bidrag till byggnadsarbeten vid fruktodlingsskola bevilja ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

Stockholm den 20 mars 1946.

Karl Magnusson.

Walter Sundström,
Skövde.

*Antalet fruktträd inom olika län enligt jordbruksräkningen 1937.**I sydliga Sverige:*

Kalmar	län	532 771
Kronobergs	»	365 001
Jönköpings	»	428 940
Blekinge	»	280 304
Kristianstads	»	837 623
Malmöhus	»	1 016 901
Hallands	»	453 892
<u>Summa</u>			<u>3 915 432</u>

Inom de län, vilka kunna antagas rekrytera en fruktodlingsskola vid Rånna:

Östergötlands	län	654 835
Göteborgs och Bohus	»	420 586
Älvsborgs	»	546 556
Skaraborgs	»	695 104
Värmlands	»	385 943
Örebro	»	454 586
<u>Summa</u>			<u>3 157 610</u>

Län med högsta antalet fruktträd:

1. Malmöhus	län	1 016 901
2. Kristianstads	»	837 623
3. Stockholms	»	718 217
4. Skaraborgs	»	695 104

Största antalet körsbärsträd finnes i Skaraborgs län, nämligen 151 843.

Antal fruktträd per 100 innevånare:

1. Gotlands	län	368
2. Kristianstads	»	338
3. Hallands	»	298
4. Skaraborgs	»	291
5. Stockholms	»	262